

TEDENSKA PRILOGA

PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Trst 19. febr. 1950

Št. 6 - Leto II.

JUGOSLAVIJA

in IV. zasedanje generalne skupščine OZN

I. Okvir zasedanja in odnosi sil

Dne 20. septembra 1949. leta se je začelo v Flushing Meadows-u blizu New Yorka IV. zasedanje Generalne skupščine Organizacije združenih narodov (OZN). Prisotnih je bilo okrog 1500 delegatov, ki so predstavljali 58 držav — članic OZN. Večini delegacij so bili na čelu ministri zunanjih zadev, med njimi Acheson, Bevin, Schuman, Višinski, Manuiliški, Kanadec Pearson itd. Edino predsednik lanskega zasedanja, avstralski minister zunanjih zadev Evatt ni prišel. Javil je, da je zelo zavzet s pripravi na volitve (na katerih je njegova, laburistična stranka, kakor je znano, zgubila).

Zasedanje je trajalo dvanajst tednov in je rešilo 58 vprašanj. Osem vprašanj so odložili ali pa predali v presojo drugim mednarodnim institucijam.

Zanimivo je, da je to pot Argentina sama potegnila z dnevnega reda svoje vprašanje revizije listine OZN. Tudi vprašanje Spanije se ni postavilo na IV. zasedanju, čeprav se je o njem precej pisalo ob začetku zasedanja in tudi pozneje. Kakor je pisal napredni list Daily Compass 26. septembra 1949, je senator Taftly izjavil: «V prijateljstvu s Francovo Spanijo leži večja strateška vrednost za nas. Zato ni nobenega razloga, zakaj mi ne bi priznali Spanije in poslali tjakaj svojega veleposlanca». «Daily News» pa je 6. oktobra prinesel zahtevo skupine republikanskih senatorjev, naj se dodeli Francu posojilo pod geslom: «Čas hiti in ZDA imajo dolžnost in pravico, da ustvarijo Zedinjene države Evrope».

Sicer so proti volji Sovjetske zveze ostala na dnevnem redu nekatera vprašanja, ki so bila že prejšnja leta postavljena pred OZN, zahvaljujoč samo taktiki naglasovanja, vendar pa si lahko razbral iz izjav vodilnih zapadnih diplomatov in iz pisanja zapadnega in angloameriškega tiska, da vodilnim imperialističnim državam sedaj ni za slabšanje odnosov z drugim taborom.

Na III. zasedanju v jeseni 1948. leta v Parizu so vsi glasniki in pomočniki ameriške ekspanzije kričali v en glas, kakor je tretja svetovna vojna že pred durmi. Na četrtem zasedanju eno leto kasneje v New Yorku pa so vsi ti bili mnenja, da je mir izven nevarnosti, da so sovražniki miru onstran «železne zaves» vsaj za nekaj časa ugnani v kozji rog in da je zato sedaj osnovna naloga «borba proti sovjetskemu imperializmu», «za neodvisnost malih narodov».

Zaradi neprincipialne politike Sovjetske zveze, ki je principe enakopravnosti in vzajemnega spoštovanja zamenjala s prakso podrejanja, pritiska in tlačenja malih in neprincipialnega trgovanja na osnovi razdelitve sveta na vplivna področja, so Američani in dežele pod njihovim vplivom v letu 1949 porazili Sovjetsko zvezo v vprašanju Berlina, likvidirali z njeno pomočjo osvobodilno gibanje v Grčiji, postavili na noge Atlantski pakt, zagotovili sebi strateške in druge prednosti v Zapadni Nemčiji in še bolj podredili svoji ekonomski premoči ne samo manjše «maršalizirane» države, ampak tudi Anglijo, medtem ko so se napredna gibanja na čelu z vodstvi komunističnih partij tudi pred svojimi množicami kompromitirala z izjavami neomejene lojalnosti Rdeči armadi in na ta način še bolj demoralizirala in dezorientirala napredno gibanje na Zapadu, nasprotnikom delavskega gibanja pa dala v roke zelo nevarno orožje proti sebi in proti stvari socializma sploh.

Ameriški monopolisti in buržoazija na Zapadu so zato zamenjali čosedanje parolo «vojne proti komunizmu» s parolo «zaustavimo sovjetski imperializem», «branimy neodvisnost malih narodov pred sovjetskim imperializmom».

Vladajoči krogi na Zapadu bogato izkoriščajo grobo nasilje Sovjetske zveze proti neodvisni in socialistični Jugoslaviji in sovjetsko taktiko diktata, nezaupanja in hinavščine v mednarodnih odnosih. Voditeljem Sovjetske zveze pa so na prvem mestu koristi Sovjetske zveze. Oni verjamejo samo moči Sovjetske armade, napredna gibanja v drugih deželah vedno bolj

spreminjajo v slepo orožje velikoruskega nacionalizma. Zato tudi v mednarodni politiki vedno bolj delajo in govore predvsem za svoje domače potrebe. To so na IV. zasedanju OZN zapadni diplomati izkoristili in jim popoinoma upravičeno metali v obraz, ko so jim govorili: «Vam sploh ni mar, kaj bo rekel svet o vaših besedah in dejanjih. Vi sodite, da ste dosegli cilj, če se vaše ropotanje tukaj dobesedno natane v vaših časopisih, v časopisih dežel, ki jih vi držite na uzi, in v časopisih komunističnih partij. Hvala vam za uslugo! Samo ne jezite se na nas, če mi ljudem odpiramo oči in jih opozarjamo na tako vaše početje».

Med važnejšimi vprašanji na IV. zasedanju Generalne skupščine OZN jeseni 1949 v New Yorku so bili ti-le problemi: Balkanska komisija v Grčiji, vprašanje Palestine, bodočnost bivših italijanskih kolonij, tožba proti Romuniji, Bolgariji in Madžarski, da baje teptajo osnovne človeške pravice, prepoved atomskega orožja in predlog, naj pet velikih zmanjša svojo oborožitev za eno tretjino, vprašanje tako imenovane Male skupščine, problem sprejema novih članov, vprašanje ekonomske pomoči zaostalim deželam, svoboda informacij, Cangajškova obtožba Sovjetske zveze, da je s pomočjo Mao Ce Tungu prekršila kitajsko-sovjetski sporazum o prijateljstvu.

Razen tega je bilo treba rešiti usodo Trigve Lievega predloga za oboroženo stražo OZN, izraziti mnenje o holandsko-indonezijskem sporu, ki ga je že nekaj mesecev prefresala konferenca «okrogle mize» v Haagu, rešiti vprašanje božjoče organizacije za skrb o emigrantih in vprašanje dobrodelne organizacije Dečjega fonda, nekatere probleme kolonizatorskih držav, vrsto vprašanj materialno-finanjskega in proceduralnega itd. Vsa važnejša vprašanja — razen kitajske tožbe proti Sovjetski zvezi — so bila na dnevnem redu OZN že od prej, najvažnejša pa se vlečejo že od 1946. in 1947. leta.

Vsega skupaj je bilo 72 vprašanj. Med njimi je bil tudi predlog o svetovnem koledarju za desetdnevni teden, ki se trenutno pojavlja na vsakem zasedanju Generalne skupščine, čeprav ga vedno odlašajo, potem predlog Nicarague za počastitev spomina Wilsonu in Rooseveltu, nekaj predlog za molitev na začetku in kraju čela Generalne skupščine in podobno. Toda šest vprašanj so vzeli z dnevnega reda predlagalci sami, ostalo je vsega 66 vprašanj.

Ta vprašanja so bila porazdeljena na šest stalnih komisij Generalne skupščine. Razen tega je bila imenovana še ena politična komisija, ki je prevzela del vprašanj s področja mednarodne politike in vzajemne varnosti. Med dvanajstčlenskim zasedanjem je bilo nad 350 sej. Na ta način se je število sej OZN v letu 1949 dvignilo na 4.183, medtem ko je bilo 1948 leta 4.092, eno leto prej pa po računu brazilskega delegata Freitas Valleja 3.504.

Sovjetska delegacija se je zelo upirala temu, da bi ostala na dnevnem redu IV. zasedanja tudi vprašanja Grčije, Koreje, straže OZN, Male skupščine in tožbe proti Romuniji, Madžarski in Bolgariji. Vsa ta vprašanja so bila na prejšnjih zasedanjih vsiljena Generalni skupščini po volji anglo-ameriškega glasovalnega stroja. Razen tega pomenijo mešanje v notranje zadeve drugih držav in so v nasprotju z listino OZN. Toda angloameriška večina je tudi to pot kakor vedno doslej — izglasovala odlok, naj ta vprašanja še naprej ostanejo na dnevnem redu. Tako se je že prvi in drugi dan IV. zasedanja pokazalo, da so lažnjive vse visokodoneče besede «medsebojnega razumevanja», «politike miru in lojalnosti», s katerimi so bili posebno zapadni diplomati zelo radodarni v svojih nastopnih govorih in da so take izjave dajali predvsem zato, da bi za njimi skrili nedemokratske cilje in namere.

Kampanji medsebojnega dobrikanja se je pridružil tudi sovjetski zunanji minister Andrej Višinski, ki se je prvič v zgodovini svojih dosedanjih poti v Ameriko vkrcal v Franciji na redno ameriško potniško letalo in v znak posebnega zaupanja na njem preletel Atlantski ocean. Ko so ga na aerodromu La Guardia v New Yorku obkrožili novinarji, si je tudi «drugeče vedno mrki Višinski, kakor so pisali časopisi, nasmehnil in izjavil, da prinaša polno optimizma in mir Medsebojnemu tiskalnju rok med šefi delegacij ZSSR, Anglije in Amerike ni bilo ne konca ne kraja. Fotokamere so šklepetale in fotoreporterji so imeli bogat lov na nasmejana lica diplomatov, ki

so se sešli, «da bi učvrstili mir», ali kakor je zapisal neki list dva dni kasneje, ko je Višinski predložil «pakt velikih», «da bi si razdelili svet in mir». Komaj izbrani predsednik, filipinski general Romulo, je pohitel in imenoval IV. zasedanje OZN «zasedanje miru». Trigve Lie je izjavil, da se je vojna nevarnost neverjetno odmaknila.

Toda že glasovanje za častna mesta je razbilo iluzije onim, ki so morda le verovali lepim besedam o miru in spravi. Kakor je znano, se v začetku vsakega zasedanja Generalne skupščine najprej volijo predsednik skupščine, sedem podpredsednikov in predsedniki glavnih komisij Generalne skupščine. Kandidat za predsednika se po pravilu ne sme predlagati in tajnost je, kdo naj se voli. Toda vse časopise na Zapadu je že nekaj dni pred začetkom IV. zasedanja pisalo, kako bo Romulo, stalni predsednik Filipinov pri OZN, to leto predsednik Generalne skupščine. Dan pred volitvami pa so vodilni ameriški časopisi enostavno napisali: «Jutri gremo volit Romula».

Romulo je res bil izvoljen z ogromno večino. Politični pomen te izvolitve je bil v tem, da se tudi na ta način manifestirajo simpatije kapitalističnega sveta za tiste, ki se na Daljnem vzhodu upirajo «grozečemu rdečemu valu». Sovjetski kandidat češki zunanji minister Klementis je dobil le pet glasov sovjetskega bloka.

Z enako ogromno večino glasov so bili izbrani tudi zapadni kandidati za predsednike šestih glavnih komisij. Kandidata vzhodnega bloka za prvo in drugo komisijo, Ceh in Belorus, sta dobila le po pet glasov, Manuiski pa je dobil sedem glasov proti Dancu Lanungu kot kandidatu za predsednika četrte komisije, Kanadski zunanji minister Pearson je dobil 49 glasov in je zasedel predsedniško mesto v prvi komisiji, ki rešuje vprašanja mednarodne politike in varnosti, Cileanec Santa Cruz je z 51 glasovi dobil mesto predsednika druge komisije, ki obravnava ekonomska vprašanja. Soglasno pa so bili izbrani — očitno po predhodnem sporazumu med velikimi — za predsednika tretje, socialno-humanitarne komisije Venezuelanec Carlo Stolk, za predsednika pete komisije, ki pretrsa finančna vprašanja, Grk Kiru, za predsednika dodatne politične komisije iranski delegat Entezam in za predsednika šeste, pravne komisije Poljak Lachs. Tam, kjer je ruski blok glasoval za zapadnega kandidata na predsedniško mesto komisije, je dobil mesto podpredsednika ali pa pripadnik tega bloka, poročevalca, kjer pa ni, pa so bili tudi na ta mesta z imperialistično večino izvoljeni večinoma kandidati kapitalistov.

Minister zunanjih zadev ZDA Acheson je v generalni debati brez prikrivanja in samozavestno opozarjal sovjetsko delegacijo, da na tem zasedanju pride lahko do sporazuma, ampak samo na ameriških pozicijah. Brez obotavljanja in olepševanja je naštel glavne točke, s katerimi se Američani in Rusji ne strinjajo. Tu je omenil vprašanje kontrole atomske energije in prepovedi uporabe atomskega orožja, vprašanje Grčije, Koreje, Indonezije in druge. Ožigosal je Sovjetsko zvezo, da je odrezala dežele ljudske demokracije, predvsem pa Bolgarijo, Romunijo in Madžarsko od ostalega sveta. Predložil je, da se tako imenovano vprašanje kršenja osnovnih ljudskih pravic v teh deželah preda Mednarodnemu sodišču v razsojo. Opozoril je, da je po mnenju Američanov baje Albanija glavna nevarnost za mir v Grčiji, ker so se tod umaknili tisoči oboroženih vojakov razbite Demokratične armade. Poudarjal je odločnost ZDA, da tudi to vprašanje do kraja rešijo, in pozval sovjetce, rekoč: «Jaz se naadam, da se nam bo tudi Sovjetska zveza pridružila, da rešimo ta resen problem». Grobi sovjetski pritisk na Jugoslavijo je izkoristil za to, da bi označil Sovjetsko zvezo kot glavno imperialistično silo na svetu.

V tem smislu so govorili po vrsti vsi zapadni delegati. Bevin in Schuman sta se posebej zaustavila na Atlantskem paktu, prikazujoč ga in braneč kot sporazum miru in obrambe. Zavzemala sta se za nadaljnjo intervencijo v Grčiji, na Koreji, v Bolgariji, Romuniji in Madžarski. Schuman se je posebej zaustavil na vprašanju bivših italijanskih kolonij. Opozarjal je delegate, da je vendarle treba imeti na umu tudi interese Italije pri razpravljanju tega problema. Bevin pa se je še posebej in spretno zadrdžal na sovjetski praksi diktata in podjarmljanja drugih narodov. Kot ilustracijo je vzel ekonomski,

politični in vojaški pritisk SZ na FLRJ. Citiral je konec po nasilju glasovite note sovjetske vlade o vprašanju belogvar-
dejskih špijonov v Jugoslaviji in stvar preveč tako je razvil.
Rekel je: «V tem trenutku je Jugoslavija neodvisna država. Je
članica OZN. Toda v sovjetski noti se nič ne govori o tem,
da bo to vprašanje postavljeno pred OZN, če se obe državi, ki
sta članici OZN, ne bosta mogli sami dogovoriti... Ne, vse kar
pove sovjetska nota, je to, da bo sovjetska vlada... podvzela
potrebne ukrepe... da se bo zatekla k učinkovitejšim metodam...
Spominjamo se nekih nesrečnih dogodkov v tem delu sveta,
ki so se začeli na isti način... Informacije, ki jih dobivamo z
one strani, nam govorijo, da sovjetske čete vršijo premike proti
Jugoslaviji. Nastalo je izredno vznemirjujoče stanje in zelo smo
vznemirjeni... To vprašanje ni več samo vprašanje dveh držav,
ki sta v sporu. Nikoli se namreč ne ve, kje se bodo končale
stvari, kadar se začnejo razvijati v tem smislu...»

«Bil bi zelo srečen», je zaključljivo končal Bevin, «ko bi
mogel zvedeti, ali je tudi sovjetska vlada sprejela predlog za
pakt, ki nam ga ponuja gospod Višinski, in ali bo kot logično
posledico tega predloga preklicala grožnjo, ki jo vsebuje sovjetska
nota Jugoslaviji».

Tako je bilo vprašanje Jugoslavije postavljeno pred Gene-
ralno skupščino OZN že prvi dan njenega IV. zasedanja.

Kljub temu so Višinski in ostali delegati Informbiroja ka-
kor grob molčali o Jugoslaviji. Poljak Vieslovski je dvigal
hrušč in trušč proti politiki hujškanja na vojno in podjarm-
ljanja drugih narodov pod plaščem Atlantskega pakta in Mar-
shallova plana. Češki minister zunanjih zadev Klementis pa
je nastopil z obširno zgodovino sovjetsko-ameriških odnosov,
je hvalospevi Rdeči armadi, osvoboditeljici njegove države, in z
opisovanjem miroljubja, ki je baje utelešeno v dosednji po-
litiki in praksi Sovjetske zveze in CSR.

O Jugoslaviji nista znila niti besedice. Kakor da Jugo-
slavije sploh ni na zemeljski obli.

Vsi so pričakovali, da se bo vsaj Višinski ozrl na Jugo-
slavijo, saj je Sovjetska zveza sama postavila vprašanje Jugo-
slavije v središče današnjega zanimanja svetovne javnosti, ko
vodi proti Jugoslaviji že leto in pol neverjeten gospodarski in
politični pritisk, in ko je prav pred začetkom IV. zasedanja
Generalne skupščine OZN zarožljala s svojimi tanki, topovi in
strojnimi vozili vzdolž jugoslovanskih meja, jugoslovanske drža-
vne pa na Raikovem procesu v Budimpešti obdolžila nič manj
in nič več kot organiziranja napadalne vojne proti drugim
državam ljudske demokracije in celo proti Sovjetski zvezi.

Toda Višinski ni izpolnil pričakovanja. Njegov govor je
bil proti pričakovanju zelo kratek. Nekaj delegati so rekli, da
je posnetek slabšega dela njegovega govora — leto dni prej.
Višinski je poskušal ostati zvest dvolični politiki, kakršno vodi
Sovjetska zveza proti FLRJ, odkar so jugoslovanski narodi
jasno povedali, da se niso borili za to, da bi hitlerjevski ško-
renj zamenjali s sovjetskim. Tudi Višinski je mislil, kakor
mislijo vsi iniciatorji prakse Informbiroja, da je dovolj, če v
svetu zaženejo hrušč in trušč in oblatijo KPJ pred drugimi
komunističnimi partijami in pred naprednim človeštvom sploh,
zadnim imperialistom pa da v smislu razdelitve sveta re-
dejo: «Pustite nam to stvar. To je naše področje. Bomo že
sami uredili».

Višinski tudi ni omenil Grčije. Niti besedice o junaški borbi
grškega naroda za svobodo, medtem ko so razbesneli zmago-
valci istočasno obešali in streljali dnevno na desetine grških
rodojubov in ko so se s krvjo grškega naroda pisale poslednje
strani junaške epopeje, ki so jo izdali in uničili samo za to, ter
so bili sovjetski politiki v Jalti obljubili zapadnim imperiali-
stom, da jim bodo prepustili Grčijo in ker so brezvestni pod-
pivalci in organizatorji hajke proti socialistični Jugoslaviji
hoteli tudi borbo grškega naroda za svobodo izkoristiti proti
Partiji in proti narodu, ki je dvignil glas proti politiki neena-
kopravnosti in podjarmljenja med socialističnimi državami.

Višinski tudi ni rekel nobene besede v korist malih narodov.
Zato se je neki ameriški delegat bahal te dni: «Sovjetska ge-
sla o zaščiti malih narodov, o nevmešavanju v zadeve drugih
držav in proti grožnjami z vojno prehajajo zdaj na nas. Mi
smo se marsikaj naučili in upam, da bomo tudi to geslo pa-
metno uporabili».

Ker Višinski ni hotel in ni mogel govoriti niti o Jugoslaviji,
niti o izdanim grškem narodu, niti o zaščiti malih narodov,
zato je v glavnem samo ponovil obtožbe iz prejšnjih let proti
zapadnim silam. Kakor da daje pregled tiska je našel vse
zločine proti miru, ki so jih baje zapadni imperialisti zakrivali
od Potsdama naprej. Našel je Atlantski pakt, Marshallov plan,
angloameriške vojne baze na tujih teritorijah, tekmovanje v
oboroževanju, vojne budžete, ekstraprotite na eni strani in
lakoto ter brezposelnost na drugi itd.

Ko je zapadne sile dobro oštel, pa jim je predložil pakt
velikih za razdelitev sveta na vplivna področja, obenem pa
predlagal, naj jih Generalna skupščina obsodi kot nevarne
vojne hujške in sovražnike miru.

Ni čuda, da so poslej iz ust zapadnih delegatov kar lile
obtožbe in pripombe na račun Sovjetske zveze in njene poli-
tike in da so zapadni delegati nalašč še bolj kazali s prstom
na nedemokratske ukrepe Sovjetske zveze proti socialistični
Jugoslaviji.

Cilski delegat Santa Cruz je poudarjal, da je «Jugoslavija
predmet ekonomske, politične in ideološke agresije velike sile
in njenih satelitov samo zavoljo tega, ker se neče pokoriti po-
veljem, ki niso v skladu z njenimi interesi».

«To mora alarmirati Zedinjene narode!» je vzkliknil Santa
Cruz in dodal: «V zvezi s tem je predlog Višinskega za mir
samo globoka ironija».

Kanadski delegat Pearson je še huje napadel Višinskega
in Sovjetsko zvezo.

In drugi niso nič zaostajali za njim.

Odgovarjala sta jim beloruski delegat Kuzma Kiseljev in
Manuilski. Kuzma je kar naprej ponavljal: «Mi vas vse skupaj
dobro poznamo. Vi ste že zdavnaj pokazali svoje protisovjetsko
stališče».

Manuilski je hotel biti bolj izrpen. Toda tudi on se je izo-
gibal konkretnih dejstev. Ošteval je vsevpeke. Postavljal je
poljubne trditve o krizi, ki baje že golta zapadni svet, nato
pa kazal nanje kot na dejstva rekoč: «Eto fakta i fakta go-
vorjate».

Tako so predstavniki sovjetskega bloka s svojo neprinci-
pialnostjo že na početku zasedanja zadali težek udarec stvari
napredka in obrnili proti sebi tudi mnoge svoje prejšnje pri-
jatelje. Odnosi med njimi in ostalimi delegacijami na tem za-
sedanju so postajali vedno bolj napeti in delegati sovjetske-
ga bloka so se na zasedanju kmalu znašli osamljeni kot niko-
li doslej. Toda jih ni poučilo. Kar naprej in ob vsaki priliki
so ponavljali, kako gospodarska kriza razjeda ves zapad in
kako je na zapadu vse v mrzličnih pripravah za tretjo sve-
tovno vojno, ki naj bi bila za las že izbruhnila, ko ne bi bilo
miroljubne Sovjetske zveze.

Res je, da so na Zapadu znaki, ki govorijo, da se pribli-
žuje gospodarska depresija, toda smešno je na osnovi pre-
rokovanj delati politične zaključke in stalno govoriti o krizi,
ko krize še ni. Prav tako je res, da militaristični krogi v ZDA
in drugod na Zapadu ne spe in se oborožujejo. Ameriški čas-
opisi so vsakodnevno polni vesti o tem. Tako je zapisal Wal-
laceov list «Daily Compass» 7. oktobra, da je skupina 44 re-
publikanskih senatorjev zahtevala pod vodstvom senatorja
Taftlija, naj Truman odkloni angleške ovire za izgradnjo
vojne industrije v Zapadni Nemčiji. General Bradley pa je na
sestanku vojnih šefov držav atlantskega sporazuma odkrito iz-
javil: Meje, ki jih branijo ZDA, so v Evropi.»

Res je tudi, da si ameriški kapital nevzdržno krčji pot na
vse kontinente. Tako voditelj ZDA ne tajijo, da je njihova
namera, «izgraditi iz Nehruove Indije glavno oporišče ame-
riške svetovne politike» in prodreti v vse svetovno dogajanje.
Truman je n. pr. 15. oktobra 1949 podpisal ukaz, naj se dodeli
radio postaji «Glas Amerike» 11,5 milijonov dolarjev izredne
pomoči, da bi se okrepilo njeno udejstvovanje za dobro vse-
ga sveta». V začetku oktobra je ameriško ministrstvo trgovine
odobrilo predlog načrta ekonomske pomoči nerazvitim de-
žavam; ta načrt pomeni skoraj nov neomejen pohod ameriške-
ga privatnega kapitala na vse kontinente. «New York Times»
pa 25. septembra 1949 na svoji 66 strani poje slavo pesve
800.000 Američanom, ki izven meja ZDA, širom po vsem svetu
«širijo ameriško misel, vršijo plemeniti posel pomaganja in
izvajajo vlogo svetovnega gospodarja ZDA».

Toda smešno je na osnovi tega delati zaključke, da so Američani tudi sposobni takoj iti v vojno. Takemu početju naše ljudstvo pravi: »Riše hudiča, da bi se ga bal in da bi ga preklinjal.«

Stališče delegacije Sovjetske zveze na IV. zasedanju je bilo čestokrat tako, da ga je bilo res težko braniti v imenu demokracije in miroljubja. Njeno stališče proti Zedinjenim narodom je bilo v najboljšem primeru polno sumničenj in nezaupanja ter predsodkov, zgrajeno predvsem na osnovi, kaj je koristno za Sovjetsko zvezo in njen prestiž v svetu, ne pa na vprašanju dejanskega spoštovanja miru, enakopravnosti med narodi in obrambe neodvisnosti vseh narodov. Američani so znali te napake sovjetske delegacije zelo dobro izkoristiti. V ta namen so večkrat celo glasovali za predloge, ki so v bistvu tudi proti-ameriški, toda glasovanje zanje je več koristilo ameriskemu prestižu v svetu na demokraciji, kakor pa jim more v današnjih razmerah škodovati njihovo sprejetje takih predlogov.

Na tak način sta v današnjih mednarodnih dogodkih nastopali na IV. zasedanju Generalne skupščine v New Yorku dve odločujoči sili.

Dogodki v svetu za časa zasedanja so bili v neki meri odraz dogajanj na Generalni skupščini, vsekakor pa ne samo slučajen okvir za dogajanja na zasedanju OZN.

Devaluacija angleškega funta je glede na ameriški dolar potegnila za seboj ves kapitalistični svet. Ameriški časopisi so takrat brez prikrivanja pisali, da jih je »pet in dvajset zdrsnilo skupno s funtom«. In res: angleški, irski, južnoafriški, novozelandski, avstralski, izraelski, egipčanski funt in iraški dinar so čez noč padli z vrednosti 4,03 dolarjev na 2,80 dolarjev, vrednost indijskega, birmanskega in cejlonskega rupena ter danska in norveška krona so zdrknili s 30 centov na 21 centov, švedska krona s 27 na 19 centov, grška dragma s 0,01 centa na 0,0066 centa. Argentinski pezoz je padel za 46 odstotkov, kanadski dolar pa na 90 ameriških centov, medtem ko sta si doslej bila kanadski in ameriški dolar v glavnem enaka itd.

Trumanova izjava, da je v Sovjetski zvezi prišlo do atomske eksplozije, je bila drug vzvod na mednarodnem torišču, ki je močno pretresel tudi ozračje na IV. zasedanju Generalne skupščine OZN. Nič manj niso odjeknili v Generalni skupščini sklepi Achesona, Bevinja in Schumana v zvezi z Zapadno Nemčijo in Stalinov apel nemškemu poraženemu nacionalizmu za zavezništvo. Veličastne zmage Mao Ce Tunga in postavitve centralne narodnodemokratske vlade na Kitajskem so objektivno ojačile tudi zelo omajani položaj sovjetske delegacije na IV. zasedanju in povzročile imperialistom ure težkega razmišljanja. Vse njihove oči so se obrnile na Daljni vzhod. Tekmovali so, kdo bo bolje sprejel indijskega ministra predsednika Nehrua. Angleži mu pri vseh naporih niso mogli prirediti v mračnem Londonu tako sijajnega sprejema, kakor so mu ga priredili Američani na ulicah New Yorka, v Belji hiši, na bo gati pacifiški obali. Toda farsa z Raikom v Budimpešti, komedija s Trajčkom Kostovim v Sofiji in postavljanje sovjetskega maršala Rokosovskega za poveljnika poljskih oboroženih sil in za člana Vrhovnega državnega sveta republike Poljske so dale vsem nasprotnikom socializma tako močno orožje v roke, da jim ni bila več nobena težava, da na osnovi predloga Višinskega za pakt petih velikih do kraja diskreditirajo sovjetsko delegacijo in to priliko izkoristijo za besne napade proti stvari socializma sploh.

II. Spor Jugoslavije z ZSSR pred OZN

Federativna ljudska republika Jugoslavija je po velikosti in številu prebivalstva v OZN med majhnimi državami. Toda borba narodov Jugoslavije proti tujim zavojevalcem in njihovim domačim pomagačem in zmaga v tej borbi je ponesla ime Jugoslavije tudi v najbolj oddaljene predele sveta. Moralna moč naših narodov in dosledna internacionalistična politika vlade FLRJ je bila tista sila, zavoljo katere so glas Jugoslavije na mednarodnih forumih poslušali s spoštovanjem tudi nasprotniki Jugoslavije in socializma. Toda boj, ki ga bije naša Partija že dvajset mesecev za neodvisnost naše domovine proti tistim, ki hočejo v svoji hegemonistični nadutosti uničiti

socialistično državo, da bi lahko tudi v socialističnem svetu uveljavljali politiko neenakopravnosti do drugih narodov, da bi obdržali monopol in prvo besedo, najbolj modro besedo v vsem, od iznajdbe ognja do razbijanja atoma, od osvoboditve človeka do njegovega popolnega zaslužjenja, ta boj je ponesel glas o junaških, neustrašenih in svobodoljubnih narodih Jugoslavije še v tiste koticke sveta, kamor še ni bil prodril.

Danes tudi v najmanjši trgovinici, v zadnjem brivskem salonu, v delavnici čevljarja, ki ti v petih minutah popravi čevlje, na ulici v New Yorku, Parizu, Rimu, v tovarni, na športnem stadionu, odgovor, da si Jugoslovian, vzbudi radovednost in navdušenje: »Jugoslavija? Aha, Tito! Hrabri fant, ta Tito! Vražji ljudje ste v Jugoslaviji, Hrabri pa ste, hrabri. V brk ste jim povedali, kar jim gre. Kar držite se! Povejte no, le kako vam gre vse to tako dobro od rok? »Seveda, seveda, svoboda se ne da zapreti v kajbico ali pa zmečkati v prgišču.«

Ze sam prihod jugoslovanske delegacije na IV. zasedanje je bil dogodek, o katerem je pisal tukajšnji tisk. Novinarji so oblegali delegacijo s prošnjami za odgovore na posamezna vprašanja, s prošnjami za pogovore, za pojasmila. Če se je kakemu novinarju posrečilo govoriti s tov. Kardeljem ali Djilasom, si je to štel v veliko čast, kakor če ga je sprejel Acheson ali Višinski. V ostalem, Višinski ni sprejemal to pot nikogar, ker je bil že med splošno debato v zadregi, kaj naj govori in kako naj brani licemerje in nepravilne odnose Sovjetske zveze do FLRJ. Govori jugoslovanskih delegatov niso imeli mnogo manj poslušalcev kot govori Achesona in Višinskega.

»Katero pot bo ubrala Jugoslavija?« to je bilo vprašanje, ki se je zastavljalo povsod, v časopisih in v pogovorih. Ze prvi dan so časopisi pod velikimi naslovi pisali: »Jugoslavija ne glasuje s Sovjetsko zvezo.«

Wallacov list »Compass« je poročal tretji dan zasedanja, dne 22. septembra: »Ceprav Jugoslavlani niti še izpregovorili niso, vendar so že ves čas središče pozornosti.«

Dan kasneje je bila nova senzacija. Neki novinar je vprašal, ali Jugoslavija res računa na mesto v Varnostnem svetu. V delegaciji so mu odgovorili, da Jugoslavija meni, da ima pravico biti izvoljena in da računa na izvolitev. Ni bilo časopisa, ki ne bi te vesti priobčil pod debelim naslovom, saj je bila najvažnejša vest dneva.

Ta dan je bilo več glasovanj. Odločalo se je o dnevnem redu. Jugoslovanska delegacija je glasovala po vesti in v želji, da bi čimveč koristila stvari miru in medsebojnega pomirjenja. V vprašanju, kjer je tudi sovjetska delegacija zagovarjala enaka načela, smo glasovali skupaj, sicer pa ločeno.

In zopet senzacija za časopise.

Pisali so: V načelnih vprašanjih marksizma se stališče Jugoslavije ni nič spremenilo. Kjer pa je prej bila ruski satelit, je sedaj neodvisna.

Nihče se ni obregnil ob to, da je Jugoslavija socialistična dežela. Vsi so govorili, da je stvar jugoslovanskih narodov, kakšno notranjo ureditev bodo imeli, da pa je najvažnejše, da so se uprli velesili, ki se je hotela proti njihovim interesom vmešavati v njihove notranje zadeve.

Drugi delegati so pristopali k jugoslovanskim predstavnikom in jim čestitali: »Tako je prav! Tudi male države morajo imeti prostor pod soncem.« Ali pa: »Vam je lahko, ko imate močno armado in enotnost narodov.« Ali pa: »Z nami na zahodu ravnajo nekatere velesile prav tako, kakor so hoteli Sovjeti z vami, pa mi ne vemo, kako naj se upremo.«

Na koncu sta prišla pozdravit jugoslovanske delegate tudi Acheson in Bevin. Slednji se je moral dvakrat postaviti v pozor, ker ga prvič vsi reporterji in fotografi niso mogli dobro »zdeti«.

Tu in tam, v skritem kotičku je na skrivaj priskočil tudi kak prijatelj iz vzhodnih delegacij in zašepetal: »Držite se, vaš štvar bo zmazala. Mi smo z vami.« In že je izginil, kakor se je iznenada prikazal.

Višinski, Manulski, Vierblovski in drugi, ki jim je bilo pod častjo, da bi srečavali Jugoslovane, pa so raje skrbno o pravem času zavili v stran, da ne bi prišlo do srečanja. Če pa se že niso mogli izogniti srečanju, so vztrajno gledali v stran ali pa pod noge. Fotografi so jih navadno čakali v zase-di in jih fotografirali, kadar so bili v najmanj ugodnem položaju.

Ujeti delegate sovjetskega bloka v nerodnem položaju pa ni bilo težko. Stvar Jugoslavije so si zamišljali tako, da bodo Jugoslavlani molčali pred OZN, njim pa da ne bo v takem primeru težko dobiti vsaj priznanje zapadnih imperialistov, da bi že enkrat ugnali te trdovratne Jugoslovane. Mislili so: »Komunistične voditelje širom po svetu smo že zastrašili, da nihče niti črnil ne bo. Potrebno je samo še, da zavežemo usta našim zapadnim konkurentom, pa bo stvar v redu.«

Toda stvar ni bila v redu.

Ni pa bila stvar v redu zato, ker Jugoslavlani niso molčali. Tovariš Kardelj je s svetovne govornice in pred svetovno javnostjo v OZN razkrinkal dvoličnost sovjetske politike in dokazal, da spor ni nastal zavoľo te ali one napake, ki so jo baje Jugoslavlani storili, ampak da je bistvo spora v tem, ker sovjetska vlada hoče uničiti suverenost in neodvisnost jugoslovanskih narodov samo zato, ker se v Jugoslaviji ni našel noben rodoljub in revolucionar, ki bi svojevoljno položil svojo svobodo in neodvisnost svojega naroda pred noge gospodarja, in četudi ta tujec to zahteva v imenu socializma in »internacionalizma«.

Tovariš Kardelj je opozoril svetovno javnost, da vsako poseganje po neodvisnosti drugih narodov in drugih držav ogroža mir na svetu, da se ne moreš boriti za mir, hkrati pa zatirati druge, ne glede na to, v kakšnem oblačilu se pojavljaš in s kakšnimi cilji opravičuješ tako početje.

To je vzrok, zakaj stvar Višinskega pred OZN ni bila v redu.

Ko je jugoslovanska delegacija postavila stvar pred OZN, je bil postavljen na glavo ves taktični načrt sovjetske politike proti Jugoslaviji in s tem tudi ves načrt sovjetskega nastopanja na IV. zasedanju Generalne skupščine OZN. To se je zrcalilo v razdraženosti, negotovosti, dezorientiranosti in v nekaterih paničnih potezih Sovjetske delegacije. Novinarji so bili prvi, ki so to opazili in z velikim veseljem raztrobili širom po Ameriki in od tam preko kablov, radijskih postaj in časopisov s svet.

»Christian Science Monitor« je priobčil 11. oktobra članek, v katerem piše med drugim: »Po podatkih z Generalne skupščine je videti, da smatra SZ Tita za najvažnejši problem današnjega dne. Prvikrat v svoji zgodovini je sovjetska diplomacija ne le nesigurna, ampak celo panična.«

Ko je jugoslovanska delegacija strgala krinko licemerjem, ki pridigajo nasilje in nemoralo v imenu »socialistične solidarnosti«, so na mah obviseli v zraku vsi »ukrepi, da se nauče pameti fašisti, ki so se spozabili«.

Proces proti Raiki je bil uprizorjen tik pred začetkom IV. zasedanja OZN. Jugoslovanska delegacija je zvedela o tej kravi farsu 20. septembra iz italijanskih listov na poti skozi Trst. 25. septembra je bilo objavljeno, da so Raika in soobtožence obesili. Dan pozneje so Madžari nagnali iz Madžarske jugoslovanske diplomate, 29. septembra popolnoma so poklicali jugoslovanskega odpravnika poslov v Moskvi in mu sporočili, da Moskva odpoveduje pakt o prijateljstvu in vzajemni pomoči — baje zavoľo zarote Jugoslavije proti Madžarski. Za Sovjetsko zvezo so v nekaj dneh storile isto Poljska, Mađžarska, Romunija in Češkoslovaška. 26. oktobra je sovjetska vlada »izgnala« veleposlanika Mrazovića, ki je bil že zdavnaj na Hrvaškem kot predsednik hrvaškega Sabora. Sovjetske čete so se še vedno premikale ob jugoslovanskih mejah. Načeljevali so se izgonu jugoslovanskih delegatov iz mednarodnih naprednih organizacij in institucij, ki so postale lovišče NKVD-ja. Ta gonja je dosegla višek, ko je bila jugoslovanska delegacija pristašev miru izključena z zasedanja plenuma Svetovnega kongresa pristašev miru v Rimu, baje »zavoľo vojnoujaške politike FLRJ proti Albaniji in zavoľo razširjenega sodelovanja Jugoslavije z ZDA«.

Vse je teklo kakor po maslu na loviščih NKVD. Toda tam, kjer je NKVD brez moči, tam pa je bilo drugače. Cassou, Vercor, Vildrac, italijanski partizani, francoski mladinci so dvignili glas proti zlorabljanju ljubezni in spoštovanja, katero goje široke množice sveta do Sovjetske zveze, do stvari socializma.

Tudi Wallace, predsednik ameriške napredne stranke, ki je še do včeraj skupaj s komunisti samo izgubljal pristaše, ker je preveč poslušal glas od zunaj, ne pa predvsem glas ameriškega naroda, je ožigosal sovjetsko licemerstvo.

Wallaceov list »Daily Compass« je priobčil 12. oktobra v obliki pisma čitatelja tudi tako-le misel: »Mislim, da je »titotizem« skupna stvar vse družine OZN. Vprašanje ni v tem, ali ima Tito prav z nekega teoretičnega stališča, ampak je vprašanje v tem, ali ima Informburo prav s stališča OZN... Niti SZ niti IB nimata pravice, da si prisvajata patent na socializem... Napredni ljudje v Ameriki bi storili napako, če bi obsojali samo ameriško vmešavanje v notranje zadeve drugih narodov, molče šli pa preko ravno tako grobega vmešavanja Sovjetske zveze«.

Wallace je bil na predvolivnem zboru v New Yorku. 24. oktobra še bolj oster. Rekel je v veliko jezo newyorškega komunističnega »Daily Workerja: Narodi sveta morajo obtožiti Rusijo in ZDA zavoľo nepotrebnih provokacij... Rusija je izgubila precej ugleda v očeh narodov, ko je zapustila Jugoslavijo«.

Dobro misleči, pa tudi škodoželjni ljudje so kar naprej oblegali jugoslovanske delegate. Vpraševali so: Zakaj se je Jugoslavija odločila, da na tem zasedanju nastopi samostojno pri glasovanju? Če je to storila iz prepričanja, da sovjetska delegacija ne dela prav, zakaj je potem doslej vidno podpirala vsak sovjetski korak, čeprav sovjetske zmote gotovo niso od včerajšnjega dne? Zakaj so Jugoslavlani spravili svoj spor s Sovjetsko zvezo pred OZN, zakaj tega ne uredi v svoji hiši, neposredno s Sovjeti?»

Jugoslavlani so odgovarjali dobro mislečim in škodoželjnim enako: »Prvič: res je, da so tudi prej bile razne težave v odnosih med novo Jugoslavijo in SZ. Toda naša ljubezen in vdanost do Sovjetske zveze je bila tolikšna, da smo mislili, da bomo te težave sčasoma prebredli. Mnoge težave smo kaj radi opravičevali z velikanskimi opustošenji v sovjetski deželji in žrtvami, ki jih je Rdeča armada tako nesebično dajala v borbi za uničenje nacifašizma. Bili smo prepričani, da bo Sovjetska zveza vodila politiko enakopravnosti, spoštovanja suverenosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav. Toda na lastni koži smo občutili, da se sovjetski voditelji ne drže teh načel. In šele to nam je odprlo oči«.

Drugič: vodilna načela zunanje politike socialistične Jugoslavije so: okrepitev miru in varnosti narodov, ravnopravnost in demokratični odnosi med državami, spoštovanje neodvisnosti vsake dežele in odklanjanje vsakega vmešavanja v notranje zadeve drugih držav, dosledno spoštovanje ustavne listine Združenih narodov. Zato jugoslovanska delegacija ne more sodelovati z nobeno delegacijo, ki tepta načela ravnopravnosti in iskrenega sodelovanja, pa tudi ne s sovjetsko delegacijo, kadar govori eno, čela pa drugo.

Tretjič: da se je Jugoslavija prav zdaj odločila, da odločno ubere svojo lastno pot, je vzrok med drugim v tem, da se je Jugoslavija že prepričala, da so njeni narodi čejansko sposobni zgraditi socializem z lastnimi močmi, in pa zato, ker so sovjetski voditelji, ko so s kopico laži oklevetali Jugoslavijo pred naprednim svetom, z mrzlično naglico in s še večjo brezobzirnostjo skušali blokado Jugoslavije z Vzhoda zaključiti še z blokado z Zahoda, s popolno izolacijo Jugoslavije. Zato Jugoslavija ni mogla več molčati.

»Spor med sovjetskimi voditelji in novo Jugoslavijo že zdavnaj ni več samo idejni spor, ampak se je spremenil v resno ogrožanje neodvisnosti in miru narodov Jugoslavije, neodvisne dežele, ki nikogar ne ogroža in nikomur ne preti, ampak gradi socialistično gospodarstvo in ji zato ni treba nič drugega kot mir«, je izjavil tov. Kardelj šefu redakcije »New York Timesa«; Tako je ta spor dobil svoje določeno mesto v današnjih mednarodnih političnih odnosih in nikakor ni več izolirana akcija med SZ in FLRJ«.

Na vprašanje, zakaj je jugoslovanska delegacija spravila spor pred OZN, zakaj ni FLRJ uredila te stvari neposredno s Sovjetsko zvezo, tudi ni bilo težko odgovoriti.

Da navedemo samo nekaj vzrokov:

Prvič: Sovjetska zveza je sama postavila ta spor pred ves svet, ko se je z vso silo in z vsemi sredstvi vrgla na neodvisnost Jugoslavije in angažirala vse svoje prijatelje in somišljenike in hlapce za to kontrarevolucionarno početje, na vse ponudbe jugoslovanske vlade glede pomirjenja pa je odgovarjala z zaničevanjem ali z novimi grožnjami.

Drugič: reakcionarnost in nenačelnost in politika blokov
sovjetske vlade je ravno tako nevarna za mir, kakor je nevarna vsaka politika podjarmiljevanja, neenakopravnosti in vmešavanja v notranje zadeve drugih narodov, kakor tudi sovjetska politika današnjih dni je v bistvu politika podjarmiljanja, neenakopravnosti in vmešavanja v notranje zadeve drugih narodov.

Tovariš Kardelj je rekel na banketu, ki so ga priredili jugoslovanski izseljenci v ZDA, 4. novembra 1949 v čast jugoslovanske delegacije: «Ko jugoslovanski narodi branijo svojo neodvisnost, se dejansko bore za neobhodni pogoj človeškega napredka, to se pravi za pravico slehernega naroda, da lahko neodvisno razvija svoje ustvarjalne sile z eno edino omejitvijo, da ne ogroža svobode in napredka drugih narodov. Vsako omejevanje te pravice, vsako hlaštanje po monopolu, bodisi na ekonomskem, bodisi na idejno-političnem področju, vodi nujno — kakor nas to uči vsa zgodovina — v reakcionarno zaviranje človeškega napredka, prinaša pa hkrati tudi veliko nevarnost za mir med narodi.»

Toda, kako drugače zvenijo odgovori, ki jih je dal Višinski novinarjem na svoji tiskovni konferenci, ko je tik pred volitvami v Varnostni svet rotli zapadne imperialiste, naj se vendarle spametujejo in naj ne glasujejo za Jugoslavijo! Na vprašanje, kaj je potrebno za optimizem in mirno sožitje, je Višinski odgovoril: «Dovolj je, če se spoštujejo nekatera elementarna pravila: da ne podstavljaš noge svojemu bližnjemu, da spoštuješ Ustanovno listino OZN, a se držiš gentlemenskih dogovorov, da si ne izmišljaš intrig po hodnikih, da ne brusiš noža zoper svojega bližnjega».

Tretjič: OZN je tribuna človeštva v borbi za mir med narodi. OZN sicer nima materialne sile, da bi lahko preprečila vojno, je pa močna moralna sila, ki drži na uzdi netilce vojne. Zato je treba na tej tribuni odkrito razpravljati o bistvu sedanjih mednarodnih nesoglasij, «da bi jih milijoni delovnih ljudi na svetu lahko razumeli in da bi se naučili, kako naj se bore za mir in za boljše odnose med narodi» (Kardelj).

To pa tembolj, ker napadalci in vojni hujskači skrbno zavijajo svoje nemiroljubne naklepe v ovčje oblačilo miru in lepih besed.

Cetrtič: Sovjetska zveza je s svojo politiko neenakopravnosti in nasilja med socialističnimi deželami izkopala globok prepad med svojimi besedami in dejanji. Sredstva pritiska proti napredku so bila vedno reakcionarna, pa ne morejo biti napredna niti v socializmu.

Ta sredstva izpodkopavajo moč socializma samega, reakciji v svetu pa dajejo v roke močno orožje za blatenje socializma. Ta resnica in zakonitost se ne vidi le iz sovjetske politike proti Jugoslaviji, ampak tudi v poizkusih sovjetske diplomacije glede neke vrste kolektivne nadvlade velikih nad malimi. Ni čudno potem, da sovjetska zunanja politika danes pred očmi vsega sveta snubi za zaveznike celo poražene sile nemškega nacionalizma.

Kaj so drugo, če ne snubljenje te-le besede iz Stalinove poslanice nemškemu narodu okt. 1949. «Sovjetski in nemški narod . . . imata največjo silo, da lahko zmoreta največja dejanja svetovnega pomena. Če ta dva naroda pokažeta odločnost za mir, z enako silo, (čujte ironijo!) kakršno sta pokazala med vojno, potem je vprašanje miru v Evropi rešeno. Ako pojdete naprej in ako zagotovite mir, boste deležni velikih simpatij in pomoči vseh narodov sveta, vštevši ameriški, angleški, francoski, poljski, češki, italijanski narod, da ne omenjam miroljubne Sovjetske zveze».

Petič: molčati še dalje o nesocialističnih ukrepih Sovjetske zveze zoper našo deželo, bi pomenilo lagati jugoslovanskim narodom, ki so kot en mož vstali v obrambo svoje nacionalne neodvisnosti, po kateri posezajo s strani od koder smo najmanj mogli pričakovati napad, pomenilo bi kot noj stiskati glavo v pesek in zapirati oči pred stvarnostjo.

Sovjetska delegacija in tabor njenih pristašev sta seveda takoj zavpila, da je tako delo jugoslovanske delegacije še en dokaz protisovjetskega razpoloženja Jugoslovancev, še en dokaz, da so jugoslovanski voditelji prestopili v imperialistični tabor.

Toda tovariš Tito jim je učinkovito odgovoril na koncu velikih manevrov enot JA jeseni 1949. Rekel je: «Mi nismo govorili zavoljo zapadnih reakcionarjev, ker tudi oni niso boljši. Mi smo dolžni reči, da eno govore, drugo pa delajo . . . Tudi v bodoče bomo nastopali načelno na vseh mednarodnih sestankih in forumih. Ako bo Sovjetska zveza imela prav, bomo z njo. Če pa ne bo imela prav in če bo njeno stališče dvolično, bomo rekli, da je to tako in tako ne pa drugače».

Ko so videli, da se svet smeje njihovemu natolcevanju, so sovjetski delegati vrgli v svet staro in že obrabljeno geslo, češ mar ni prva naloga revolucionarjev borba proti imperializmu? Ker pa so se Jugoslovani obrnili, ne proti imperializmu, ampak proti Sovjetski zvezi, je očitno, da to delajo samo po naročilu angloameriških imperialistov in iz svoje protisovjetske mržnje.

Jugoslovanski delegati pa so odgovorili: Nadaljnja uspešna borba proti imperializmu ni mogoča, če se ne sprostijo vse revolucionarne sile širom po vsem svetu. Sovjetska politika hegemonije in nezaupanja v sile mednarodnega proletariata, politika podrejanja vsega, kar se godi in snuje v svetu, izven meja ZSSR in izven kontrole sovjetske vlade in VKP(b), pa duši vsako iniciativo in seje razkroj in demoralizacijo.

Zato je izkoreninjenje tega nevarnega revizionizma nad revolucionarnim naukom marksizma pogoj za še odločnejši in uspešnejši naskok na sile reakcije v svetu. — V New Yorku na IV. zasedanju Generalne skupščine OZN so derviši iz Bukarešte dobili odgovor na resolucijo — diktat. Višinski pa je bil pozvan, naj svojo miroljubnost, o kateri je ure dolgo govoril na plenarnih in v komisijah na IV. zasedanju OZN, dokaže tam, kjer je to najlažje storiti, to je nasproti deželi, katera nikomur ne grozi in katera tudi po svoji geografski legi ni daleč od SZ, to je nasproti socialistični Jugoslaviji.

«Ni zločin,» kakor je rekel tov. Tito nedavno francoskemu novinarju Dalmasu, «šibati nepravilnosti, ampak je zločin, če nepravilnosti delaš in v njih trdovratno vztrajaš».

Dejstva, ki so jih naštevati jugoslovanski delegati, so kot razbeljen kavelj trgala masko miroljubja s hinavcev. Zato so se delegati sovjetskega bloka zatekli k oblikam borbe, ki se jih informirajo že leto in pol tako trdovratno drži v svojo veliko sramoto, v veliko veselje reakcije vsega sveta, toda v veliko škodo socializma in napredka sploh.

V hodnikih Generalne skupščine in preko svojih plačancev so delegati vzhodnega bloka najprej vrgli geslo, češ mi nismo niti z besedico omenili, kaj šele da bi napadali Jugoslavijo. Jugoslovani so prvi vrgli kamen. Zares, to so najbolj nevarni vojni hujskači.

To geslo je ostalo osnovno geslo, sovjetske protijugoslovanske gonje na IV. zasedanju OZN.

«Vse bi bilo dobro,» so često ponavljali nekateri delegati sovjetskega bloka, «če ne bi Jugoslovani onemogočali sporazumevanja med Vzhodom in Zapadom. Kot klin so se zabili med nas in samo kalijo vodo».

Cim bolj se je skupščina smejala tako cenenim provokaciji, tem bolj trdovratni so bili sejanci teh gesel. Da bi poudarili svoje besedičenje, so kaj radi posezali tudi po najbolj obrabljениh «argumentih», ki naj bi dokazali, da so Jugoslovani res že zdavnaj v imperialističnem taboru, da so se že zdavnaj prodali in da se zdaj rinejo v Varnostni svet po naročilu Američanov, da bi bili še bolj odvisni od Američanov.

«Čudna je ta sovjetska logika ali pa je nerazumljivo, kaj počenajo Jugoslovani,» so se posmehovali zapadni delegati. «Znano je, da izdajalci sprejemajo zlato in prezir, sovjeti pa pravijo, da so Jugoslovani za svoje dragocene rude prodali Američanom svojo neodvisnost. Baje pa jim tudi to še ni dovolj. Kandidirajo v Varnostni svet, da bi do kraja izgubili svojo neodvisnost».

Druga sredstva, ki so se jih še posluževali vzhodni delegati v borbi proti jugoslovanski delegaciji, so bila: podcenjevanje, ignoriranje, bojkotiranje, omalovaževanje, zapostavljanje, varanje, dvolični čemantiji, zmerjanje, odprte grožnje — sami izrazi in dejanja, o katerih so klasiki marksizma-leninizma govorili samo, kadar so opisovali delovanje in nehanje sovražnikov delavskega razreda.

Zastavo zmerjalcev je že prve dni visoko dvignil ukrajinski ministrski predsednik in zunanji minister Manuiski. Z ne-prikritim besom se je zagnal na nastopni govor tov. Kardelja. Tako-le je začel natolcevanje in podtikanje: «Tukaj so nekateri poskušali, je dejal, »da se preko diverzantskih manevrov agentov vojnih hujskačev pozornost OZN obrne z miroljubnih sovjetskih predlogov na drugo stran... V število takih poizkusov je treba všteti nastop kitajskega delegata Cianga, čilskega predstavnika in predstavnika bankrotirane Titove klike. Ni vredno polemizirati z ljudmi takega tipa».

Pri teh besedah se je razlegel v dvorani razposajen smeh in glasne pripombe. Manuiski pa se je še bolj razjezil. Vpil je: «Šišim smeh v dvorani. Toda jaz vam rečem, gospoda, da to ni prvič v zgodovini delavskega gibanja, da se smejejo delavskim voditeljem. In ljudje vedo, da so v zgodovini delavskega gibanja vedno bili odpadniki, katere so kupovali nosilci reakcije».

V dvorani ponovno krohot, in Manuiski je prešel na drugo temo.

Jugoslovanska delegacija mu ni odgovorila, ker se ni hotela valjati v taki mlakuži. V prvem odmoru pa so prihajali k jugoslovanski delegaciji drugi delegati, predvsem predstavniki malih držav, in so govorili: «Bodite brez skrbi. Mesto v Varšovnem svetu vam je zagotovljeno. Manuiski je napravil najboljšo propagando za vas. Čestitajte mu...»

«New York Times» je 27. septembra zapisal: Mišljenje mnogih delegatov je, da je Manuiski odšel dalje, kot pa je nameraval. Oni sodijo, da je njegovo izražanje samno okrepilo mnenje in vtis o moči in vplivnosti, ki jo ima jugoslovanska delegacija».

V tonu, v kakršnem je govoril Manuiski, so si podajali besedo poljska žida Katz Suchy in Wierblowski, (prvi je preživel drugo svetovno vojno v Londonu, drugi pa v Moskvi), če obvezno pa vsi sovjetski, beloruski in ukrajinski delegati, če so le bili sposobni za javno izstopanje. Nadalje se je spozabil sovjetski delegat Malik, namestnik Višinskega na IV. zasedanju Generalne skupščine. Ko je tov. Bebler ožigosal madžarsko provokacijo pri Dolnjem Miholju, je Malik ves iz sebe vzkipel:

«Izjava Beblerja je čista provokacija in Bebler sam je v tej stvari plačani provokator in netilec vojne».

Iz taktike bojkota je bila deležna največ komentarjev in je izzvala največ smeha izjava sovjetskega delegata v šesti pravni komisiji, ki je dejal v zvezi z nekim pozitivnim jugoslovanskim predlogom: «Jaz se v principu strinjam z »onim« predlogom (besede Jugoslavija, jugoslovanski itd. so zelo težko šle iz ust vzhodnih delegatov!). Toda vzdržal se bom glasovanja, da se moj glas ne bi pomešal z glasom jugoslovanskega delegata».

Centralno mesto v argumentaciji vzhodnih delegatov o tem, kako je baže Jugoslavija novo žarišče vojne, pa je zavzel mal Raikov proces v Budimpešti. Manuiski ga je v svojem prvem izbruhu le mimogrede omenil, toda nekaj dni kasneje se je temeljiteje obdelal.

V debati na seji 10. oktobra se je razpravljalo o tožbi zoper Bolgarijo, Romunijo in Madžarsko. Tedaj se je Manuiski, ko mu je zmanjkalo vseh drugih »faktov«, zatekel tudi k procesu Raika v Budimpešti. Izjavljal je, kako je danes že znana stvar, da so Jugoslovani kovali skupno s plačancem Raikom zaroto, da bi ponovno vzpostavili kapitalizem na Madžarskem in v drugih deželah Informbiroja. Čudil se je, zakaj se zapadni svet noče zainteresirati za to sojenje, katero pomeni konec kriminalne aktivnosti zarotnikov, ki so se zakleli, da s pomočjo ameriških, angleških in jugoslovanskih agentov izvršijo prevrat na Madžarskem, in ki je baže pribilo na steber sramote imperialiste in njihove blapce. Jugoslovanski delegat je na to omenil lažnost Raikovega procesa, ki so ga voditelji Sovjetske zveze inscenirali zato, ker so se jim vsi drugi »argumenti« že obrabili in ker so potrebovali pred IV. zasedanjem OZN zgovorne »dokaze«, da se je Jugoslavija iz kapitalistične dežele prelevila v fašistično in agresivno, torej za mir nadvse nevarno.

Manuiski je bil v zadregi, ali naj zapusti sejo ali pa naj se razbesni. Izbral je drugo. Ves zelen je vstal in rekel: «Nočem diskutirati o tej stvari. Pač pa postavljam samo dve vprašanji

delegatu Titove klike. Prvič: ali se je Ranković sestajal s Raikom ali se ni? Drugič: Kako to, da je 1941. v Beogradu pobegnil nacistom prav Ranković in nihče drugi?» Pri tem je namežiknil in zavijtel z iztegnjenim kazalcem nad sabo, kakor bi hotel reči: «Jaz sem svoj krog zaključil».

In Manuiski je dejansko zaključil krog in občepeel v kolo-barju, iz katerega se ni več izmotal. Jugoslovanski odgovor na to podlo provokacijo je bil: Prvič: «Ne samo Ranković, ampak Tito, Kardelj, Djilas in vsi naši voditelji so se sestajali z voditelji sosednih držav in so potovali tja, ker so jih ti za to prosili in rotili, naj pridejo in naj jim pomorejo rešiti njihove težave, katerih ni bilo malo in ker so voditelji vseh sosednih držav stalno prihajali v Beograd po pomoč in po nasvet. Če je g. Manuiski pozabil na te čase, naj vpraša vse po vrsti. Drugič: Tovariša Rankovića je rešil neustrašeni narod z orožjem v roki, ker je potreboval voditelja». Poleg tega je jugoslovanski delegat navedel Manuiskemu še ducat največjih nesmislov iz Raikovega procesa. Ti dokazi so Manuiskega vrgli iz ravnotežja. Protestiral je pri predsedniku komisije, zakaj dovoljuje, da se na komisiji debatira o Raiku, ko pa ta predmet ni na dnevnem redu. Ko se mu je vsa dvorana zasmejala, je še bolj ježno izbruhnil, rekoč: «Jaz nočem debatirati o tej stvari, jugoslovansko ljudstvo pa bo že poklicalo Titovo kliko pred sodni stola».

Na to ga je jugoslovanski delegat samo najljudneje zaprosil, naj prepusti jugoslovanskemu ljudstvu, da samo reši svoja vprašanja, ker se je pokazalo, da so jugoslovanski narod dovolj pametni in dovolj hrabri, da ne potrebujejo nobenega varuha.

Dvorana je sprejela izjavo jugoslovanskega delegata z odobravanjem in slišalo se je, kako je predsednik komisije polglasno dejal: «Mi se strinjamo z vami». Glasno pa je v imenu komisije opozoril Manuiskega, da jugoslovanska delegacija predstavlja suvereno državo, ki je članica OZN in zato ni dovoljen tak način govora, kakršnega je izbral Manuiski.

Vse oči so se uprle v Manuiskega, en pa je nataknil črna očala.

Tudi Višinski se je zatekel k Raiku, ko mu je zmanjkalo drugih »argumentov«. Sprva ga je omenjal le mimogrede, kot bogataš, ki ima vsega v izobilju, pa lahko poseže malo sem malo tja, vzame malo tu malo tam, nikjer pa vse. Toda v debati o sovjetskem predlogu za pakt miru petih velikih, kadar je Višinski govoril trikrat po dve uri, je do dna izpraznil malho svojih »dokazov«, citatov in šal. V tej stiski se je oklenil Raika in je na advokatski način poskusil »analizirati« ta primer, ki je razkrinkal atentatorje na mednarodni mir in vzajemno varnost».

Jugoslovanski delegat je namesto odgovora postavil Višinskemu samo kratko vprašanje, ali bo pustila sovjetska vlada jugoslovanske narode pri miru ali ne, in ali more Višinski zanikati, da sovjetska delegacija eno govori, drugo pa dela. Tu je Višinski izgubil vsako mero. Kazal je s prstom na jugoslovanskega delegata in vpil: «Oni individuum zahteva, naj odgovorim na njegova vprašanja, vendar mi nimamo namena, da bi se spuščali v dokazovanje s tako gospodo. Mi smo samo navedli nekatera dejstva in ni važno, ali so ta dejstva točna ali ne».

Kasneje sta govorila še Manuiski in Wierblowski. Toda nobeden ni omenil Raika niti z besedico. Manuiski se je le mimogrede počohal ob Jugoslavijo, rekoč, da je Jugoslavija že davno v imperialističnem taboru. Poljak pa še tega ni naredil.

Splošna ocena na skupščini je bila: «Sovjeti so pobegnili od diskusije z Jugoslovani».

Dvanajst tednov je bilo treba, da je Višinski priznal pred OZN in pred vsem svetom, da »ni važno ali so dejstva«, ki jih omenjajo, »točna ali pa ne».

Ker pa je resnica bila jugoslovanski delegaciji znana že od prvega dne zločinske resolucije IB, ni bilo težko odgovorjati na natolcevanje, napade in grožnje, ki so deževale od delegatov sovjetskega bloka. Jugoslovanska delegacija je navadno vedno imela že v naprej pripravljene in točko za točko izdelane

odgovore na sovjetske in druge napade. To pomeni, da je jugoslovanskim narodom sovjetska politika že znana kot be-raču prazna malha.

Dejstvo, da sovjetska delegacija in delegacije ljudskih de-mokracij niso zmogle v debati z jugoslovansko delegacijo ničesar drugega kot zmerjanje, laži, grobosti in grožnje, do-kazuje, da so bili ti delegati popolnoma nepripravljeni na borbo zoper FLRJ pred OZN, govori pa prav tako o tem, kam nujno zabrede tudi socialistična država, če si postavi za cilj monopol in hegemonijo nad ostalimi socialističnimi državami.

III. Izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet

Konec 1949. leta je potekel mandat treh nestalnih članov Varnostnega sveta: Argentine, Kanade in Ukrajine. Po ustavi OZN je bilo treba izvoliti na njihovo mesto iz istih zemljepisnih področij tri nove člane za dobo dveh let; enega s področja Južne Amerike, enega s področja britanskih dominionov, enega pa s področja Vzhodne Evrope.

Jugoslovanska delegacija je sporočila že prve dni IV. zase-danja OZN, da FLRJ računa na sedež v Varnostnem svetu. Svojo kandidaturo je takole utemeljevala: prispevek jugoslo-vanskih narodov za uničenje nacifašizma; dosledna miroljubna politika jugoslovanske vlade v vsakem pogledu; dejstvo, da je Jugoslavija v istem zemljepisnem področju kakor Ukrajina, ki sta ji potekli njeni dve leti, in končno to, da je Jugoslavija neodvisna dežela, na katero druga velika država izvaja neverje-ten pritisk samo zato, ker hoče Jugoslavija ostati neodvisna. Izvolitev Jugoslavije, ogrožene neodvisne dežele, v Varnostni svet, bi bila zgovorno opozorilo OZN vsem tistim, ki hočejo postaviti mednarodno politiko na načelo sile in diktata.

Prvi so se oglasili novinarji. Ni bilo lista, v katerem takrat ne bi bila objavljena kakšna misel v zvezi z jugoslovansko kandidaturo. V splošnem so pisali s simpatijami o jugoslovan-skem koraku. Bili pa so med njimi tudi neverni Tomaži in paničarji. Eni so blagohotno odsvetovali, češ: «Samo po nepo-trebnem se stavljate pod stalni sovjetski reflektor». Drugi so dejali: «Preveč boste razjezili Ruse, in bogve, kaj bo iz tega». Tretji pa: «Kaj pa, če vas nihče izmed velikih petih ne bo podprl?» In tako dalje.

Jugoslovani so odgovarjali: «Mi nimamo kaj skrivati. Nas-protno, stalno vabimo poštene ljudi iz vsega sveta, naj pridejo k nam in naj si ogledajo, kaj delamo, kako živimo, kako si vladamo. Zato nas ni strah nobenih reflektorjev. Če delamo prav, nam reflektorji lahko samo koristijo. Ko računamo na sedež v Varnostnem svetu, zahtevamo samo pravico. Ker so-dimo, da Sovjetska zveza ni tisti faktor, ki bi razpolagal s se-deži v Varnostnem svetu, ne vidimo, v čem bi bilo izzivanje Sovjetske zveze, če Generalna skupščina, ki edina odloča, kdo bo v Varnostnem svetu in kdo ne, izbere Jugoslavijo za njene-ga člana. Kandidatura Jugoslavije v Varnostni svet je izpra-ševanje vesti OZN, in mi s polnim zaupanjem gledamo na na-predne in miroljubne sile v OZN in po vsem svetu».

Vse je čakalo, kaj bodo rekle delegacije, kaj bodo rekli veliki. Delegacije, velike in majhne, so bile presenečene. Ju-goslovanski korak se jim je zdel zelo hraber, nekaterim tvegan. Čeprav od prvega dne niso krile svojih simpatij za jugoslo-vansko kandidaturo, vendar ni nobena takoj javno rekla, kaj bo storila.

26. septembra je govoril na plenarni seji tov. Kardelj. De-jal je skupščini in vsemu svetu, da je danes glavni vir nevar-nosti novih vojn v tem, ker se velike države mešajo v no-tranje zadeve malih držav, in postavil kot prvo nalogo vseh, ki so dejansko za mir, naj se borijo za enakopravne odnose med narodi in državami, za okrepitev neodvisnosti majhnih narodov in za odstranitev političnega, ekonomskega in druge-ga pritiska v mednarodnih odnosih.

Tov. Kardelj je opozoril na nasprotje, ki nastaja in raste, ker se blaginja in druge dobrote razvite tehnike kopičijo v razvitih deželah, predvsem pa v nekaj velikih razvitih drža-vah, v nerazvitih deželah pa še vedno vlada zaostalost, kar vsebuje v sebi stalno nevarnost za normalne mednarodne od-nose. Zato je apeliral na skupščino, naj ne tekmujejo, kdo bo bolj propagandno učinkoval, ampak naj podprejo OZN, da čimprej pomaga nerazvitim deželah, da bi kar najprej razvile svoje lastne proizvodilne sile in tako okrepile svojo neod-visnost.

Tov. Kardelj je razkrinkal tiste, ki pridigajo, da je mir v nevarnosti, ker je svet razdeljen na dva sistema. Dokazal je, da je sodelovanje med državami z različno družbeno ureditvijo mogoče, ker «če hočemo mir, ga moramo zagotoviti v stvarnih pogojih današnjega sveta, to se pravi v pogojih, ko imamo države z različnimi družbenimi sistemi», kajti «razlike v druž-benem sistemu same po sebi niso vir vojne nevarnosti, če se načelno ne vmešavamo v notranje zadeve drugih držav», na-sprotno pa, «če opustimo to načelo, potem je nevarnost za mir na dlani, ne samo kadar gre za države različne družbene ureditve, ampak tudi takrat, kadar gre za odnose med državami iste družbene ureditve».

«Ne more se groziti manjšim in šibkejšim deželah, tepta-ti njihovo pravico, da samostojno urejujejo svoje življenje, jih ekonomsko izkoriščati in podjarmljati, obenem pa govoriti o miru», je zaklical tov. Kardelj. «Ne more se govoriti o zasta-relosti načela enakopravnosti, suverenosti, o potrebah svetovne vlade ali svetovne države, istočasno pa trditi, da je vse to na liniji ohranitve miru. Ne more se zasipati z najrazličnejšimi grožnjami neka vlada, če ta zahteva več demokracije in enako-pravnosti v odnosih med državami, obenem pa govoriti o nev-mešavanju v notranje zadeve drugih držav».

Tov. Kardelj je poudaril, da je v današnjih mednarodnih odnosih raznolikost med besedami in dejanji ogromna in da se zato mnogi problemi pojavljajo pred svetom v popačen in spremenjen obliki. To svojo trditev je brez težav dokazal na nedemokratski praksi, ki jo izvaja Sovjetska zveza proti FLR Jugoslaviji.

Besede šefa jugoslovanske delegacije so močno delovale na prisotne. Neodgovorne žalivke, ki jih je nato sipal na jugo-slovansko vlado in na narode Jugoslavije Manuileški, so ostale delegate samo še bolj utrdile v mnenju, da je politika FLRJ dejansko politika miroljubne male države in da ne bi bilo prav še nadalje molče gledati surove ukrepe sovjetske vlade proti FLRJ.

«New York Times» je zapisal 27. septembra: «Zdi se, da je Kardeljev govor tako ugodno presenetil delegate, da so izgledj iz volitev Jugoslavije v Varnostni svet mnogo boljši, kot pa so bili prejšnji teden. Znano je, da so tudi Američani takega mnenja, vendar pričakujejo, da bodo Američani eno-stavno priklimali z glavo v znak odobritve».

Prvi so javno spregovorili Američani. Rekli so novinarjem, da bodo podprli jugoslovansko kandidaturo ne glede na to, da je Jugoslavija «komunistična dežela», da se raje odločijo za «komunistično Jugoslavijo», kakor pa za katero koli drugo deželo sovjetskega bloka, ker vedo, da bo Jugoslavija v Var-nostnem svetu vodila vsaj samostojno, četudi komunistično politiko, medtem ko bi katera koli druga vzhodnoevropska država bila le «satelit Sovjetske zveze».

Kmalu na to so se oglasile tudi južno-ameriške delegacije. Večina je bila že od začetka za podporo jugoslovanski kandi-daturi. Tudi nekatere druge delegacije so se polagoma odlo-čale za Jugoslavijo. V tako razpoloženje je padla izjava an-gleške delegacije, da bodo Angleži «iz razlogov pomirjenja» podprli kandidaturo CSR, ki je «Uradni kandidat SZ». Sim-patije za jugoslovansko kandidaturo so bile tolike, da tudi ta angleška izjava ni bogve kaj vplivala na ostale delegacije, ra-zen na nekatere dominione in druge neposredne sosedes Anglije. «New York Herald Tribune» pa je v posmeh Angležem celo tole zapisal: «Britanci baje sodijo, da bi izvolitev v Var-nostni svet prikazala Tita kot golo orožje Zapada in bi osla-bila njegov položaj v KPJ in po vsej Vzhodni Evropi».

(Nadaljevanje prihodnjik)